

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ ЗА ПОЉСКУ ПРИВРЕДУ.

ГОДИНА IX.

У ПАНЧЕВУ, У НЕДЕЉУ 7. МАЈА 1872.

БРОЈ 10.

ИЗЛАЗИ СВАКЕ ДРУГЕ НЕДЕЉЕ.

СТАЈЕ: 4 ФОР. ИЛИ 40 ГР. ГОДИШЊЕ.

Приправљање земље к сетви.

Од Љ. Ј. Новаковића.

Жетва и вршидба „белих жита“ већ је у главном свршена!

Тежак наш већ зна на чисто како и колико му се труд његов ове године исплатио, он већ зна да ли ће му штогод и човца (премда ове године врло тешко) поред његове и домаћих изране у шпагу заостати. Стара истина вели: *како си сејао онако ћеш и жњети*, па се ово врло лепо на нашег земљорадника применити може, т. ј. како си труда дао да ти њива обрађена буде, по томе ће ти се твој труд и исплатити.

Ми унапред знамо, да је веома мало таквих земљорадника, који с вољом и разумно своју земљу обрађују, па за то наш земљораднички стаљез све више и више пропада. Главан је узрок томе *незнање и немарност за поправком*, јер наш сељак и још непрестано — негледајући на околности које га окружују — каже: „е брате овако ми је и отац радио, па се ипак хлебом радио.“ —

Ми смо наумили да напишемо овај чланак ради тога, да би наш земљорадник знао *кад, како и колико* пута треба му његову земљу приредити, да би по законима природним набавио

прилично *станиште* биљу и његовом корењу и довољно *ране* коју биљка већином из земље њеним ситним коренчићима (т. з. брандусима) упија, па кад није земља довољно и до одређене мере преорана и измрвљена, наравна ствар, да ће нам и усев кржљав бити, јер нема оног најглавнијег услова за опстанак, или обратно, кад се земља преко одређене мере преоре, онда или не може ваздух, односно *киселик* из ваздуха у унутрашњост њену до *органских* ствари, ђубрета, заораног трња и т. д. да продре, да би ове растворио и за рану биљу прикладним учинио, те усев опет из тога узрока рамље; или опет кад земљу толико преоре да му она мртва земља у невреме на врх дође, те опет усеvu шкоди тим, што она мртва земља нема у себи никакве ране за усев, или му напоследку ушкоди тим, што садржава у себи неке отровне кемичне материје, које на усев упливише као отров, те из тога разлога усеvu, а богме и себи ушкоди.

Ми ћемо се потрудити да што јасније и разумљивије разложимо начине, како треба земљу за усев приправљати, те ћемо гледати то да докажемо, да тако мора бити, *јасним, природним законима*.

Знати приправити земљу к сетви тако, да после ова по природним, односно *кемичким* закони-

ма потпуно биљу угађа од огромне је важности за разумног земљорадника, јер од овога после нарочито зависи чист износ вишка или смањка жетве, за то се и надамо, да ће се сваки онај наш земљорадник коме до руке овај број „Сељака“ дође, на ово неколико наших речи сетити, кад први пут забразди плугом, ради свог сопственог интереса. —

За сваки рад треба и доброг алата, ако хоћемо да нам рад по вољи испадне, тако и за овај рад треба ти пре свега да имаш добар **плуг**.

Наша *ралица* није плуг, она може да поднесе само за брдовите пределе, где се плуг не може употребити, или напоследку као *заоравач*, а никако као добар плуг за *орање*.

За нашу тешку земљу најбољи су ови плугови: *видачев*, *буртов*, *цурмајеров*, и плуг *клејлов*, (Kleul), који је по особитим механичким законима направљен, али се код нас још не употребљава него се као најобичније *видачев* и *буртов* употребљавају.

Како си прошлогодишњи усев скупио и посао око жетве и вршење свршио, одма, неоклевајући ни часка, хајде одма с плугом на њиву. Што пре угариш да поугариш, то ће ти и будући усев више ране у земљи моћи да нађе, као год што кад раније даш новац на камате (интерес) то ће ти капитал и већи интерес донети. Поугарити треба тако, да се горња површина земље *потпуно* окрене доле, да би дакле стрњ и плева потпуно покривени били. Ако си наумио да сијеш *јечам*, мораш гледати да угариш што можеш раније и нечекајући на вршидбу, а ако хоћеш *овас*, кукуруз и т. д. можеш мало и доцније. По угару треба ваљано попречке подрљати тешком дрљачом. Код нас угар овај остане овако недирнут док не дође до сетве, било озима, било јарице, што да како нема никаквог смисла, особито кад још узмемо да је наша земља јако тешка те да је морамо што више мрвити, како би корење усева што лакше могло до дубљине земљине достизати, како би већи простор имало из кога би, наравно и више ране прети могло.

Између угара и другог орања треба да прође толико времена док се слама и остале органске ствари потпуно кемички не растворе, т. ј. иертуне и док се кемички процес са измешаном

сподњом и горњом земљом потпуно не сврши; јер се управо најглавније ради тога и оре, па онда ово препречивати, значило би красти самога себе. Код нас и за наше умерено топло поднебје довољно је кад прође између угара и овог другог орања 3—4 недеље, јер у ово доба стрњ потпуно се кемички раствори, т. ј. прелази у *хумус* (црницу) из које после биље своју рану црпи.*) Заоравање стрњи не сме дубље бити од $2\frac{1}{2}$ —3 палца, како би ваздух имао довољно слободног приступа до заоране земље, како би слама и све што пре струлела, т. ј. кемички се променила. Ово исто правило важи и за ђубрење.

За друго орање треба удесити плуг да оре на 7—8“ (а ако ти је ораница дубља и више) дубљине; јер треба да се доња земља, која је обично неродна, упливом ваздуха поправи. У случају ако смо наумили тако угарити, да те године оставимо земљу на миру да се „одмори“, онда је ваља преорати и на 11—12 и више палаца, јер чим дубље оваку земљу преоремо тим већу количину доње неродне земље упливу ваздуха изложимо, те тиме се и бољој жетви идуће године надати можемо. У земљама где је економија и земљорадња на вишем ступњу, употребљавају се за тај случај тако звани — *подорачи*, те најпре с плугом 6—8“ дубоко узоре а за плугом иде такав подорач, који земљу и из дубљине 12—13 палаца на површину избаци. —

Овде се раздељује обрађивање земље на два начина, т. ј. настаје питање: Какву хоћемо сетву? да ли *јарну* (пролетњу) или *озимну* (јесењу) те се према томе и различни начини обрађивања управљају. Ми ћемо у кратко назначити разлику овог двојаког приправљања земље на ове две сетве.

а) *Приправљање земље за сетву озимну, јесењу.*

Правила за прво орање, за *угарење* ваљају она иста која смо мало пре при угару ис-

*) Ова растворба оснива се на том, да упливом киселика из ваздуха, оне заоране органске ствари (слама, плева, трава и д.) прелазе у спално стање, т. ј. изгору те прелазе у хумус из кога доњим уливом киселика развија се угљевит а киселина, која или непосредно служи биљу за рагу дајући му потребан угљин или пак служи за лакше растварање нерастворливих соли, којих у земљи има сила, или напоследку неутрализира (уништи) отровно својство неких соли, које у том (неутрализираном) својству могу шта више биљу и као рана служити а иначе су отровне.

такли, само ваља припоменути, да треба одма ако је могућно после жетве, негледајући на вршидбу орати. Код напреднијих у земљорадничтву народа плуг иде — тако рећи — одма за косом. Дубљина заорања стрњи подједнака је са јарном т. ј. на 3.“ После угара за 3—4 недеље треба наново поорати на 7—8“ дубљине, а тешком дрљачом добро *надрљати*. Сад долази *треће* орање и то треба да се изврши 2—3 недеље пре него што си наурио да сејеш, јер за јесењу сетву треба да је слегнута земља, а шта више, за пшеницу још је најбоље кад на њиви и прилично повећих грудва остане, јер ове за време зиме бране усев од мрза а после у пролеће се упливом зимњих мразева растроше, те се лепо око младих коренчића усевних заспе и тако неким начином се боље, тако рећи окопа.

б) *Приправљање земље за сетву јарну (пролетну.)*

За јарну сетву приправља се земља *код нас* обично овако: заоре се стрњ у јесен у дубљини — безрачуна, јер многи мисли да треба увек дубоко орати, незнајући за штетне последице на будући усев а које може сваки увидети, који је наше пређашње редове појмљиво прочитао. Сад остави њиву да му тако лежи док већ не дође време сетви. Ал јест! кад изађе на њиву он види да му је земља сва још мокра, те да се не може орати. Узрок је томе главан тај, што је земља тешка а два пут неузорана слегла се те не може воду да пропушта да би се исушила; сада мора да чека на милост божију, док му се њива не осуши, а како су пролетњи дани обично кишовити, он пробави најскупље пролећно време у очекивању, а богме у том његовом очекивању и време за сетву прођ, те мора *доцкан* да посеје, а какве су последице оваке *доцне сетве*, горко су многи наши сељаци ове године искусили. Као што рекох друго му је орање за сетву, па тиме мисли да је са свим паметно са његовом земљом економисао. Али на жалост већина наших сељака не ради земљу ни овако. Шта више, он је и не угари него само једним орањем у пролеће посао око обрађивања земље сврши. Да како да овде има и штетнијих последица него што смо их код првог начина обрађивања истакли.

Ми ћемо сада показати поступак обрађивања земље кога се сви изображенији народи и рацио-

нални земљорадници (економи) при свом економисању лађају.

Одма после свршених послова око жетве и вршидбе хајде с плугом на *заори* стрњ плитко 2¹/₂—3“ дубљине. Заорану стрњ *подрљај* тешком обично *брабанском* или *чешком* дрљачом. Истрошено семе од усева и разних трава исклија и до зиме прилично порасте, ово на зиму *преори* на 6—7“ дубљине. Сада ово преорано поље *не дрља се* него остане тако до пролећа. Многима ће бити чудновато, зашто баш да се *не дрља*? Свако *зашто* има своје *зато*, па ћу и ја навести узроке зашто да се *не дрља*, а не ћу само да кажем, као што наши сељаци кад га упиташ: зашто братац баш *тако* радиш а не *овако*? он ти не зна одговорити, него тек слегне раменима па рекне е тако се брате ради; а оно он тек *мисли* да се то тако ради.

Правилно узорана а не удрљана земља бива много плоднија, јер неударљана земља шупљикастија је и мекша те може лежећи тако преко зиме из кише и снега више питајућих *) честица за идући усев спремити, које дакако има врло доброг упливна жетву. Спролећа не треба ништа орати него се *добро* подрља па се *сеје*. Сад се поље подели на таке од прилике 6⁰ хвата широкосе, па се онда посејани усев *заорава* особитим плугом, тако званим *скарификатором* који има 3—9 ралица или *харком*, која се такође састоји из 3 или више ралица а у случају нужде и наша ралица може прилично за тај случај поднети. Сад се јоште овако заорано семе дрља обично *брабанском* дрљачом а ако је земља одвећ лака (песковита) добро је и ваљком *повалаати*.

Овде наводимо у кратко користи таког приређивања земље на пролетњу сетву:

а) Не заостане на површини земље ни једно зрно, које упливом влаге или велике суше не би иначе могло проклијати.

б) Семе подједнако *клица*, *расте* и *зре* јер је у једнаку дубљину заорано и

*) Многима ће се учинити доста чудновато, да клима и снег садрже у себи неку рану за биље. У киши, односно у снегу поред многих минералних соли, које и у свакој осталој води имаде и других осталих органских кемећких материја, има још много амониаког гушичњака (азо ото - кисели амониак = NH⁴O, NO³) за кога физиолози тврде да је искључиво једини носиоц гушика (азота) биљу; а гушик у животу биљака игра најважнију улогу. —

в.) што је семе *заорањем* прикривено најплоднијом земљом те можемо са сигурношћу и на добру жетву рачунати. —

Ово препоручујемо нашим сељацима, односно земљорадницима да добро проуче, како се у будуће не би никад оваке жетве *белих жита* као ове године дочекале.

Будући пут гледаћемо да у другом чланку разложимо: начине и правила *ваљане сетве*.

О сејању разног шумског дрвећа.

(Продужење.)

Сејање јеловог семена. Семе јелово сеје се одма чим се накупи, и из шишарке извади, или пак идућег пролећа; на ораћој земљи, или се сеје са житом (као што смо код буковог и растовог жира видели), или подједнако помешано са семеном од каквог другог дрвета. На једном јутру од 1600 □ фати треба 24 ока очишћеног, а 30 ока неочишћеног семена; после сејања нужно је земљу поваљати, да би се мало утацала. Поваљати засејана места у опште је врло добро код свију усева, јер се тим површина земље утврди па тако дуже у себи влагу задржи. —

Врло тешко успева јеловина на сасвим отвореном месту, т. ј. на ком нема никаквог старог дрвећа. Зато је треба увек у друштву са дрвима другога рода подизати, и онда је нужно *местимице* или у *врсте* међу већ посејана друга дрва сејати, као што смо при сејању буковог семена казали. Семе с јесени посејано ниче одма с пролећа, а оно које је с пролећа посејано, после 4—6 недеља.

Сејање смрчевог семена. Смрчево семе може се с пролећа и с јесени сејати. Сејање на неораној земљи бива онако, као што се и јелово семе сеје, и потребно је за један ланац 8 ока неочишћеног, а 6 ока очишћеног семена. Смрча није тако осетљива као јела, пак зато и не потребује никаквог заклона; она може у сред поља добро успевати, само где јој је иначе месност повољна. Ако би се имало какво место засејавати, на ком је пре тога смрчева шума била, па је посечена, онда се може без икаквог даљег урађивања земље одма засејати са очишћеним семеном; а да би семе боље клијати и напредовати могло, треба трновом браном попречке пре-

ма брегу (ако је стрмен) повлачити и тиме семе са земљом измешати.

При местимичном или врстном сејању, поступа се исто онако, као и са осталим летећим семеном (које има крилца). Посејано семе с јесени, клија одма с пролећа, а ако је с пролећа посејано, клија тек после 5—6 недеља.

Ако би имали какав повећи простор, н. пр. неколико стотина ланаца смрчом да засејемо, онда треба увек са оне стране засејавање почети, одкуда ће се против јаких и шткодљивих ветрова ићи. Ово опште правило важи и за сва остала дрва, која се у велико сеју, и то подједнако, како за листаре, тако и за четинаре.

Сејање боровог семена. Сејање боровог семена бива, или кад је извађено из шишарке, или и са шишарком. Извађено семе сеје се или с пролећа одма, како се из шишарке извади, или после прве долазеће јесени. А са шишаркама сеје се увек с пролећа, чим шишарке у месецу марту или априлу покунимо.

Борова шума често се на великим посторијама сеје, и то ако околности допуштају, увек на узораном земљишту. Ако је семе од крила не очишћено, онда је потребно за један ланац 7 ока; а ако је чисто, онда је довољно 5¹/₂ ока. Начин сејања онај је исти, који смо и при сејању смрче споменули, па било да се на отвореним местима местимице, или на пруге сеје и време клијања оно је исто, које и код смрче.

Ако би хтели растурајући шишарке какво место засејавати, онда треба земљиште добро да ископамо, или узоремо, и по тако урађеној земљи у често да растуримо шишарке; чим приметимо, да се при топлим данима шишарка почне отварати, и семе из ње испадати, требамо их добро испреметати и излупкати, да семе јошт боље испадне и са земљом се измеша.

Но ако не би лепог времена било, онда семе не ће моћи ни испадати, зато се овај начин само онда употребљава, где има шишарке на близу до места које се засејава, иначе би пренос исте за удаљенија места врло скупо стао.

(Свршиће се.)

Болести лана.

а. Опадање листа.

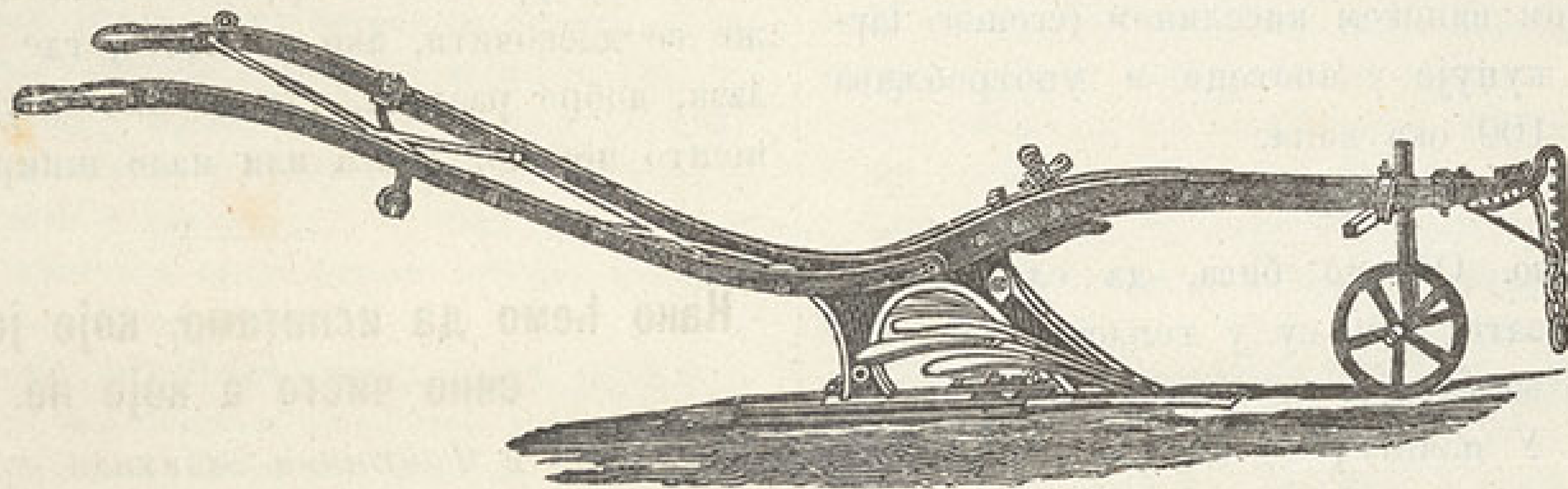
Код ове болести не стаје лишће са стаблике

и само на врху код цвета по некоје остане. Ова се болест код лана онда указује, кад је лан сувише у често посејан, где стабљика, нагло у висину расте.

С економног гледишта, није ово опадање листа по лан штетно, и само би онда штетно било, кад би жиле због слабе ране трунути почеле. Од туда се ово решава: ако хоћеш лан у често да посејеш, а ти земљу добро нагној.

б. Сњет.

Бива, да лан у првој половини месеца јуна пожути, и кад се такав лан чупа, обично се код жиле прекине. И лишће у овој болести поцрни и изгледа као да је опаљено, те се међ' прстима истрти да. Понегде се укажу кржљави цветови, који раније увену, но што се сасвим развију.

На тако оболелој биљци наћи ћеш много сићушни гљивица, које ту болест изазивљу.

Средства против ове болести нема.

в. Вилина косица.

Неки писци вилину косицу у ред непријатеља ланених међу, али је она болест, пак наравно онда и непријатељ.

Вилина косица тако лан умрежи, да се од њега ништа и не види.

Вилина коса нема лишћа, него неко као кончић танко стабло, којим лан испреплете и не да му да се развија, него га сасвим тако угуши да на оном месту више лан не расте, где се вилина коса одомаћи.

Вилина се коса онда обично укаже, кад после велике и трајне суше, многа и нагла киша наступи.

Средства су разна покушавана; једни су мислили, да ће је угушити и утаманити, ако је изгору; други опет ако је ископају и т. д. —

Све ово није помогло; него је једино средство против вилине косе ово: узми на 1 аков воде $4\frac{1}{2}$ фунте галице (зелена камена, зелена витриола), која нека се добро у води растопи, пак поли она места с том галичавом водом, где вилине косе има, пак ће је не стати. Одма после неколико часова видићеш само танке иструле кончиће, који су са свим изумрли.

г. Полегање.

У често стојећи лан изгуби своју стабилност, јер је одвише танак и слаб. Да не полегне мора се њива добро подгнојити.

д. Опала вр'ова.

Ово бива или од мразева, или од превелике врућине. Од мразева ћеш га сачувати, ако га доцније посејеш, а против препеке нема лека.

—ћ.

Кад треба кромпире вадити?

Кромпире треба вадити при сувом времену, и онда их треба одма сортирати, да крупнији башка, асит нији башка дођу, пак их онда утрапити, било сад у подруму, или трапу, или гомили под ведрим небом.

Кромпири се ваде, где их мало има мотиком а где их много има, тамо се ваде са зато склопљеним плугом. Такви плугова има од гвожђа сасвим, а има их и с дрвеним гределом. Слика показује један такви плуг од гвожђа. Онај широки раоник урије се дубоко под земљу, чак испод кромпира, пак га из земље издигне и преда оним перајцама, што се над раоником виде, ова га перајца очисте од земље и онда на страну баце; — за вадење је с овим плугом један коњ довољан, а купити га могу и деца. Овај плуг стаје 70—90 фор.

—ћ.

Поправљање вина.

I.

Телливо вино. То је тако покварено вино, што се отеже, као бале, или расо. Тако се кваре понајвише она вина, што се рано отачу и то већином бела вина. Кад је вино тако покварено, а доста је јако, оно се по некада поправља мућкањем, а мућка се као оно, кад се муља грождје; ако се мућкање не употреби, онда се меће у вино шећер, да изнова преври. Још другчије поправља се *танином*, који се може набавити у апотеци и употребити 5 драма на 100 ока. Но најбоље се тако вино поправља, кад се зрна од грождја измуљају па се тај муљ заједно са измуљаним зрнима тури у вино и то 80 драма на 100 ока вина. Ако се црно вино почне кварити, оно се у почетку кварења може поправити тако званом винском киселином (*cremor tartari*), која се купује у апотеци и употребљава 10 драма на 100 ока вина.

II.

Укисло вино. Обично бива, да слаба вина укисну, а то зато, што су у топлоти, па и бурад добро не затварају, те ваздух долази у додир с вином. У почетку се вино са свим поправља, ако се у њега тури шећер, те оно изнова преври. Ако је вино са свим укисело, оно се не може поправити; онда га треба оставити да се усирћети. Укисло вино може се поправити млеком ($\frac{1}{2}$ оке млека на 115 ока вина); но ако буре не буде добро затворено и стоји на топлоти, вино ће и даље да кисне, то је, преобратиће се у сирће; за то треба бурад добро затварати и држати их на ладном месту.

III.

Горко вино. Ово се поправља квасцем и младим вином (широм.) Мало квасца с младим вином треба помешати, и за тим турити у вино и добро промутити да се с вином измеша.

IV.

Буђаво вино. Пре него што ће вино да укисне, обично почне да буђави и то онда, ако бурад нису добро затворена или нису са свим пуна. Ако буђа плива по вину, треба је скинути; ако је помешана с вином, онда ово треба процидирати и гледати да се што брже потроши.

V.

Пресечено вино. Најуре вино почне слабити, губити кус, лице и замути се. Доцније засмрди и преобрати се у прокислу течност. Тако вино с почетка кварења може се поправити са врло мало етера сумпорне киселине, или да се што пре од њега пече ракија.

VI.

Лице вина. Ако је вино од природе врло црно, треба га оставити 2—3 дана на сунцу; тако вино добије умерену боју. Ако вино није доста црно, онда га помешај са црњим, но никако немој да га бојадишеш с онаким бојама, што нису оне природе, као што је вино.

VII.

Кашење вина. Кад вино преврева, а по некада и кад се отаче, неко сј вино јако пени тако, да буре може прснути. Пењењу вина може се доскочити, ако се место, где се буре налази, добро разлади, такође ако се у буре метне нешто печеног гипса или мало шпирта.

Како ћемо да испитамо, које је црвено вино чисто а које не.

Катини и Фантошини занимали су се у радионици (*Laboratorium*) професора *Герија* испитивањем чистог црвеног вина од нечистог, а специјално испитивањем природних штофова за фарбање вина од оних, који се вештачким начином додају. Они препоручују, 50 кубични центиметара вина, кога хоћемо да испитамо са 6 кубични центиметра салитрене киселине (*Salpetersäure*) од 42° В (= 1.40 специфичне важине) да помешамо и ову смесу 90° до 95° целзијусеви да загрејемо. Ако је вино природно, смеса непоказује чак после једног сата никакву промену, али ако је вино вештачким начином офарбано, за 5 минута изгубиће смеса своју фарбу. (*Bericht der Deutschen chemischen Gesellschaft. 1870. S. 915.*)

Новости.

Свилоделство у Чешкој 1870 год. По извештају прашког свилоделног друштва произведено је 1870 г. од 217 произвођача 2.522 $\frac{1}{2}$ фун. свилених меурака, и ова се количина показала знатно већа од оних у пређашњим го-

динама. Од ових 217 произвођача било је њих. 117, који су имали до 5 фун.

47 " " " " 10 "

35 " " " " 20 "

18 " " " преко 20 ф. свилених меурака.

Статистика пивоварства. У Цислајтанији, т. ј. оним областима, које су на царевинском већу заступљене — било је 1869 год. 2518 пивара. од ових је било највише у Ческој (998) а најмање у Приморју (4). Тако исто заузимала је Ческа прво место што се тиче количине произведеног пива, од кога је те године у тој круновини 5,343.174 акова произведено. —

Пољско-привредне новости.

(*Стипендија за нашега виноградаря.*) Како чујемо вис. земаља влада је на препоруку управљ. одбора госп. друштва у Загребу г. Контаку, који је тек изучио господарски завод у Крижевцима, 600 фор. годишње подпоре дала, да се може у Кластернајбуршкој винарској школи изобразити у винарству. — Ово је радостан знак, да се је хрватска влада почела озбиљно бринути за дизање нашега винарства.

(*Увознина на иностранна вина.*) Дне 2. рујна претресиваше се у мариборском винарском друштву постављено од министарства за пољоделство питање: би ли било пробитачно да се с иностраних, немачких и францеских вина увознина скине? Председник Муле разлаже, да би пробитачно било, да се с немачки вина увознина скине, али да и Немци то чине с аустријским, те би онда аустријски столни вина више у Немачку прелазило, дочим из Немачке у Аустрију само фина вина прелазе. После дужег већања прихваћен је предлог равнатеља винарске школе г. Göthe-а: У будуће ваља ради обећаних користи скинути увознине с туђих вина, засад тако није још пробитачно, јер а) засад нема још доста извознога вина, б) домаћа племенита вина, не би се могла такмити с туђима.

(*Кромпир*) је ове године, како нам од свуда јављају, добро родио пак је и здрав, само га ваља преко зиме на суву месту чувати и чешће прегледати, да се нездрав одма уклони, како остали неби кромпир јако гњити почео, те су гдекоји господари морали с тога одмах на живи половицу одбацити.

(*Потпора за напредовање винарства.*) На предлог управљајућега одбора ц. кр. бечкога господарскога друштва дозволило је ц. кр. министарство за пољоделство за потпору виноградарству и пивничарству 1000 фор. Од тога је управљ. одбор 500 фор. поделио на награде по 100 фор. онима, који ће већ ове године по рационалним правилима барем четврт винограда у равнини а барем осмину на брежуљку заса-

дити, дочим ће се 500 фор. разделити међу котарска друштва за набаву топломера, справа за истраживање киселине, за грејање вина, чишћење посуђа итд.

(*Шкода, што је ове године Ческој олујама и поплавама*) нанесена, цени се на 7 мил. фор., сам краљовички округ претрпιο је шкоду од 1 мил. 203. 528 фор.

Из поуздана извора дознају „б. з. новине“, да је бечко министарство за ратарство ради осигурања накнаде, што се због годишњег недостатка државних ајгира као потребно осећа, једно средство у живот привести намерно, које се до сада није употребљавало. — С тога, што државне ергеле у Радауци и Пиберу не могу потребне ајгире да произведу, а скоро се никако не могу пунољетни ајгири у земљи и ван ње купити, то се налази за нужно, да се већи број ждребади ајгирских рационално одране, а њихово ушкопљење пре времена или продаја у иностранство задржи. — Ради што бржег и распрострањеног извршавања ове мере препоручује се, да се ово извршење повери приватним особама, које у разним земљама живе. — Ратарско министарство намерава, да субвенционира приватне особе, које би хтеле неколико ждребади купити и ове или друге из своје сопствене ергеле рационално одгајити; та би се субвенција сматрала као вађевина ради доцнијег откупа или као накнада за гајење, храну и т. д. и издавала би се у годишњим ратама; млади ајгири од 3½ године имали би се онда од државе у јесен купити, а вредност у новцу као и да ли је ајгир за земаљско плођење ваљан, пресудила би комисија. Они који не би за плођење ваљани били остали би одранитељу на слободном расположењу. — Ова се наредба има сматрати као распрострањење поступка, по коме су власници младих, награђених ајгира обвезани, да им после једне године опет предстану односно исте држави продаду или с дозволом и сами их употребе! — Користи које ће отуд проистећ., дају се овако саставити: 1. Потреба ће се на све стране, што је већма можно већ у напред за сваку годину осигурати, те ће се у земљи и ван ње сасвим мален број пуноелтних ајгира куповати. — 2. Сачуваће се ајгири од прераног ушкопљења или од продаје у иностранство. — 3. Ојачано подстицање приватних, да се одаду нези младих ајгира и олакшање ове радње, која је за многе с разним тегобама скопчана. — 4. Много ће се ждребе од сада рационално однеговати, које би иначе због новчане или оскудице бољег увиђења власниковог пропало.

Код ђубрета ваља нарочито назити, да исто не прегоре на ђубришту, већ да то горење у самој земљи буде, јер се кроз лагано изгорење угљеника, ослобођена топлота као угљена и ђубрена киселина у земљу унија, те се тиме растиње особито унапређује. С тога мора ратар гледати бодрим оком на ђубриште и стати на пут прегорењу. Вубре

од рогате марве не прегоре тако брзо, као ђубре од коња и оваца Ако се дакле преко ђубрета од рогате марве, простре натанко коњско ђубре, добро набије и са нешто садре — гипса — поспе то се је тим стало брзом прегорењу на пут, а садром још слободан амониак спојио и то је ђубре постало том смесом много боље.

Љетина у Угарској је по најновијем подпуном извешћу у опште средње испала, само зоб је родила обилато.

— У Француској су се радовали обилатој жетви, али силна киша учинила је велику штету па је жетва бар за шестину лошије испала, те је већ сад жито и брашно поскупило.

— У Енглеској је пшенице за 10% мање од прошле године.

— У сев. Америци је жетва за 6% лошија од обичне средње жетве.

— У јужној Русији су са жетвом задовољни.

— У Италији како министарско извешће гласи, испала је шенична жетва слабо, али је зато кукуруз свуда веома обилат.

У ШТАМПАРИЈИ

ЈОВАНОВИЋА И ПАВЛОВИЋА

у

ПАНЧЕВУ

МОГУ СЕ ОВЕ КЊИГЕ ДОБИТИ:

НАША ЗЕМЉА I читанка за народ од С. В. Поповића	50 нов.
" " " " " " " " " " " "	50 "
НЕСТА БЛАГА НЕСТА ПРИЈАТЕЉА, приповетка од Панте Поповића	40 нов.
НЕКОЛИКО ЧЛАНАКА Светозара Марковића	40 нов.
ДЕВОЈАЧКИ СВЕТ, од Мите Петровића са 20 дуката награђено	1 фор.
ПОЛИТИЧНИ БУКВАР, од дра Ж. Гојковића	1 ф. 50 п.
ЧОВЕК И ЖИВОТИЊА, написао Карло Кунис	20 нов.
РУСОВЉЕВ ЕМИЛ, превео Мита Немковић	25 нов.
ПАНЧЕВАЦ, календар за 1872	50 нов.
ПОЛЕЗИЈА И ПРОЗА	10 нов.
СВЕ О ПШЕНИЦИ, од дра Борфа Радића	40 нов.
ГАЈЕЊЕ ПЕРНАТЕ ЖИВИНЕ, од Борфа Радића	40 нов.
ОПСАДА ФИОРЕНЦИЈЕ, III. 50 нов., IV. 30 нов., V.	80 нов.
ПОКУШАЈИ, од арх. Пелагића	80 нов.
ЗАКОН ЗА ПРИМИРИТЕЛНЕ СУДОВЕ ГРАНИЧАРСКЕ	50 нов.
ПРЕДЛОГ ЗА ПРЕВАЂАЊЕ ЦРКВЕНИХ КЊИГА од Богдана Кузмановића	15 нов.
ЖЕНА — ДА ВАС БОГ САЧУВА приповетка Ђ. Павловића	20 нов.
ЈЕСТАСТВЕНИЦА М. Т. Фрачковића	25 нов.
МАЛА БУКВАРСКА ЧИТАНКА за народ од Ав. Максиминовића	25 нов.

ПРЕТПЛАТНИЦИМА.

Пошто је број претплатника тако мален, да листу ни трошак, а камо ли сураднике не плаћа, то се издаваоци налазе приморани изјавити да ће само још 3 броја издати, а тиме две четврти намирити.

О Г Л А С.

Н. ГЛАТАУ,

verlängerte Kärntnerstrasse Nr. 51. Palais Todesco,

препоручује ове нове проналаске:

и. к. искљ. доклатиено

АМОР, ПАСТА ЗА ЛИЦЕ

за чишћење и одржање образа, за унутрашње сунчаних мрља, крпа (Lebesecken) итд. по пропису славног професора др. Морф и итд, Дворског лекарца царнице Енженије. — Цена једног вричага ф. 1.50

Напредак и победа знанствености!

и. кр. искљ. нова.

АЛАБАСТЕР (Anatherum Boraxum)

елексир за зубе

робано од медвацин, флакулата, дејствује против скорбута, угушје бол зуба репи зубе месо итд., цена једне кутулице до 1.50.

Лукац за браду, најбоље средство, којим се за 14 дана и а на њим местима изтера нову дну косу. Овај балзам у кутуљама стаје ф. 2 и ф. 4.50

Мелузина, најбоље средство, којим се за 12 дана може суничано, криво, и сгубога итд. за увек губе. 1 пакет 90 нов.

Аморице, једино средство да руке одмах побеле 1 бокал 65 н.

У 3 минута Светли бели зуби. Прили зуби у 3 минута постају бели, чисти итд. 1 пакет 45 нов.

Зејтин од ораја из зелених лужина цеђен, слаку отворену косу окривује. 1 бокал 25 н.

Валзам за косу др. Валсони у Лондону, стаје на пут опадању косе, упаривује негу, и на локалним местима изтера нову дну косу. Овај балзам у кутуљама стаје ф. 2 и ф. 4.50

Ненадмашимо на доброту је Еуанине-блани-балазам којим се коса за 5 минута кулави. 1 бокал 65 н.

Вода за прље париска, којом се из сваку материја прље ваде. 1 бокал 42 нов.

Мазало за косу обадно слаку косу црно или браун. 1 пакет 90 н.

Електричне четке за зубе 45 н.

Етар за муве, умртвује за 3 минута муве. 1 бокал 25 нов.

Енглеско лепило, лепи стакло, порцелан, камен итд. 1 бокал 40 н.

За жуљеве, средство, којим исти за 4 дана несташу 1 пакет 50 нов.

Капљице за зубе, угушују бол. Бокал 60 нов.

Енглески лак, служи за мазање ципела. 1 бокал 25 нов.

Сви артикли горњи добијају се само код

НАТИАНА ГЛАТАУ-А

Wien, Kärntnerstrasse Nr. 51. Palais Todesco.

Шаље се поштом с платом у наплат. Ценовници шаљу се на захтевање бесплатно.